

מאת מו"ה ברוך הירשפלד שליט"א
רב דקהל אהבת ישראל, קליבלנד הייטס

הלכה למעשה

A SERIES IN HALACHAH
LIVING A "TORAH" DAY

Selected Halachos of Rosh Hashanah
Understanding the Beracha of Shehechayanu On the first night of *Rosh Hashanah* when one eats the "*Simanim*" (fruit which brings good omens for a sweet year), and he has a "*shehechayanu*" fruit, it is not connected to the *kiddush*. Therefore, one should make one "*שהחיינו*" during *kiddush* and a second one on the fruit. In fact, it is better not to even have it on the table during *kiddush*. If it was brought to the table, one should have in mind not to exempt it during *kiddush*. This is in contrast to the second night of *Yom Tov* when one places the *shehechayanu* fruit on the table during *kiddush* and does exempt it with the *beracha* by *kiddush* (1).

When one makes a *beracha* "בורא פרי העץ" he should have in mind to exempt the dessert if it contains fruit which would also need the same *beracha* (2). If a person is unable to eat any of the *simanim* fruit, he may just look at them and recite the prescribed "יהי רצון" instead of eating it (3).

Standing when the Aron Hakodesh is open During the lengthy *Yomim Noraim davening*, the *Aron Hakodesh* is opened and closed many times during the special *tefillas*. There is no absolute obligation to stand at those times when the *Aron* is open because it is only obligated to stand when the *Sefer Torah* is actually in motion. However, it is indeed a widespread *minhag* to stand out of respect. As a result, a weak person who is unable to stand may remain seated (4).

(1) הליכות שלמה ב' א"ט (2) עיין פסקי תשובות תקפ"ג (3) כף החיים תקפ"ג (4) שו"ת יו"ד רמב"ג (5) הליכות שלמה א"ח (6) אש"י ישראל כ"ג (ע"ג) (7) א"ח תקפ"ו

הוא היה אומר...

R' Yisroel Baal Shem Tov ZT"l (Besh"t) would say:

"On *Rosh Hashanah*, *Hashem* decides how much a person will earn for the entire year - will he be blessed with riches or will he suffer poverty. Every single day, however, *Hashem* decrees in what frame of mind the person will be when he receives his ordained portion. Will it make him happy or will it bring sadness to him? This is part of the reward and punishment that the person's actions have earned for him."

Rabbeinu Yitzchok Aramah ZT"l (Akeidas Yitzchok) would say:

"The *gemara* (ראש השנה טז) cites the words that *Hashem* spoke to *Bnei Yisroel*: '*Blow before Me a ram's horn on Rosh Hashanah so that I remember the binding of Yitzchok, and I will consider you as having bound yourselves before Me.*' This can be viewed almost in a literal sense; the feeling of submission generated by the *shofar* blowing on the part of the people's hearts, and their resolve to return to the complete service of *Hashem* - that itself is the '*akeidah*' of Yitzchok who was bound on the altar!"

R' Nachman of Breslov ZT"l would say:

"One must do *teshuvah*, not just on sins that he knows of, but even on sins of which he is unaware!"

לעילוי נשמת הרב דוד בן הרב אברהם הלוי ז"ל

THIS ISSUE IS DEDICATED TO SPONSOR/DEDICATE AN ISSUE, RECEIVE BY MAIL FOR YOUR SHUL OR HAVE IT E-MAILED TO YOU DIRECTLY. PLEASE CALL 845-821-6200 OR SEND AN E-MAIL TO: TORAHAVLIN@YAHOO.COM.

לעילוי נשמת ר' אברהם יוסף שמואל אלתר בן ר' טובי ז"ל ורעייתו רישא רחל בת ר' אברהם שלמה ע"ה

בראתי יצר הרע ובראתי לו

תורה תבלין

A Torah Tavlin Publication
34 Mariner Way Monsey, NY 10952

ראש השנה – יום הדין / שבת קודש פרשת האזינו / שבת שובה
Rosh Hashanah / Parshas Haazinu / Shabbos Shuva
א' – ג' תשרי תשס"ח - September 13 - 15, 2007

אשר קדשנו במצותיו וצונו לשמוע קול שופר (ברכה קדם התקיעות)

לכאורה יש להבין, מדוע אין אנו מברכים "לתקוע בשופר" או "על תקיעת שופר", כמו שמברכין "על מקרא מגילה" וכדומה? ומבאר הגאון מרונאטשאב, מוה"ר יוסף ראזין זצ"ל, בס' צפנת פענח, עפ"י מה שכתב הרמב"ם (הל' תשובה ג-ד), שרמז השופר הוא "ערוז ישנים משינתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם" וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בבואכם" וכו' הביטו לנפשותיכם והיטיבו דרכיכם ומעלליכם, ויעזוב כל אחד מכם דרכו הרעה ומחשבתו אשר לא טובה עכ"ל.

לגבי תקיעת שופר היא לשמוע שנקרא "קול שופר" לא "תקיעת כשאין מקבלים את המוסר אין

בראש השנה יכתובו

הרי מצינו שעיקר המצוה את השופר כדי לקבל מוסר שופר", כי אמירת מוסר גרידא בה גמר המצוה, כמו ששינוי בגמ' (ראש השנה ג): התקוע שופר לתוך הבור לא יצא. וכן מצינו שאדם שהוא ריק ואין בו ניצוץ קדושה להבעיר את המוסר, האומר לו מוסר לא יצא. וכן שמעתי משל לאחד שלמד מלאכת הנפחים אבל לא ידע איך להבעיר אש מניצוץ אש, וכמו כן השומע מוסר ואין בו ניצוץ קדושה להפעיל על עצמו את המוסר, אין המוסר מועיל לו כלום.

כי זכר כל היצור לפנך בא מעשה איש ופקדתי (תפלת מוסף)

איתא בגמ' (ראש השנה טז): אין דנים את האדם אלא לפי מעשיו של אותה שעה ע"כ. כלומר, האדם נידון ביום הגדול והנורא של ראש השנה כפי מעשיו של היום הזה. ולכאורה קשה, דהרי אומרים בפסוקי הזכרונות שבתפילת מוסף: "כי זכר כל היצור לפניך בא". וא"כ הרי דנים את כל העבר ג"כ ולא דוקא אלא מעשיו באותה שעה, ומה הכוונה של הגמ' "באותה שעה"?

אלא ביאר המשגיח, הגמור"ר נתן מאיר וואכטפוגל זצ"ל, בס' לקט רשימות, שבאמת יש בעשיית כל חטא שני חלקים: א' עצם החטא, וב' הגברא שעשה את החטא. ובכן, בראש השנה דנים את האדם על איזה סוג גברא הוא ובאיזה מצב הוא נמצא, וזה נקבע לפי מעשיו רק באותה שעה ממש. בר"ה יש לנו יומיים של התקרבות עצומה אל הקב"ה כמו שנא' "שופר כלפני ולפנים דמי", והקב"ה מסתכל על האדם איך הוא נמצא באותו רגע של הדין, ולא מסתכל על העבר שלו. ולכן יש אפשרות לכל יהודי בר"ה - אפ"ל או קטן ביותר - להיות צדיק גמור ולהיכתב בספרן של צדיקים גמורים, כיון שמדברים על אותו רגע של הדין לא על העבר. ובשביל זה אסרו לנו לדבר על הנפילות שלנו, כיון שבר"ה כ"א יכול לעמוד לפני ה' כמו צדיק גמור ולומר "אני בריה חדשה" ומוכן לעשות כל מה שהקב"ה מבקש ממנו.

קהילות קדש יקדישו בקל ה' מלך (פזמי לשחרית ב"ח)

יש לזוהר משיחה בטלה בכל יום של ראש השנה, על אחת כמה וכמה בבית הכנסת, שכל הסח שיחה בטלה בביהכ"נ, אפ"ל שלא בשעת התפילה, שני מלאכים הממונים על כך, שמים ידיהם על ראשו ואומרים, "אוי לזה, שאין לו חלק באלקי ישראל, ולא בעולם הבא", ואף נחשב כמחלל את המועד!

וממשיך החכם הספרדי, כמהור"ר יעקב כולי זצ"ל, בס' מעם לועז, שאם היה יושב לפני אדם נכבד ופונה ממנו לדבר עם חבירו, היה בכך ולזול כלפי בעל הבית, עאכ"כ בבית הכנסת, שהוא בית ה', לשם פונים כדי לבקשו שיכפר החטאים וימלא המשאלות.

לכן, צריך לזוהר שלא לדבר אפ"ל מלה א' ולהרהר רק בענין תפילה, ויאוץ לדברי השליח ציבור, ויבקש בלבו שהקב"ה יקבל תפילתו. שאילו היתה מזדמנת לו שעה מרה חלילה, כגון שמת ילדו ר"ל, כיצד היה מצטער ומשתומם ונדהם, שאפ"ל היו מניחים לפניו כל מעדני עולם לא היה נוגע בהם. ואם היו מבקשים להיכנס עמו בשיחה קלה, היה ממאן לשמוע. והרי אנו דומים בימים אלו לאדם שיש לו בן יקר, ומלאך המות עומד לנגדהבן וחרבו שלופה בידו - בודאי אין דעתו נתונה אז לא למאכלים ערבים ולא לממון. הה"נ יתכן שהיום יצא דינו או דין בניו למיתה או למחלה נוראה ח"ו בשנה זו - ואיך יקל ראשו בשיחה קלה כשהחרב שלופה מנדה?

the entire congregation was perplexed and more than a bit concerned.

On *Rosh Hashanah* morning, however, shortly before *Mussaf* was to begin, the *Rov* hurriedly walked over to R’ Nochum’s son, Eliyohu, who was sitting among the worshipers, and instructed him to lead the congregation as the *Baal Mussaf*. The young man was astounded by this request.

“But *Rebbe*,” he protested, “I am not prepared.” R’ Yosef Chaim assured him that he would do well, and strongly urged Eliyohu to serve as the *chazan*, despite the fact that the *halachah* clearly stipulates that it is prohibited for a mourner to serve as the שליח ציבור on *Rosh Hashanah* and *Yom Kippur*.

Upon completion of the *davening*, R’ Yosef Chaim explained to his perplexed congregants that he was well aware of this halachic stipulation. The reason for this *halachah*, he explained, was so as not to mar the joyous spirit of the *Yom Tov*. In this instance, however, where the widow’s heart was broken because of her husband’s untimely death, hearing a new *Baal Tefillah davening* in his stead would cause her untold anguish, and would greatly increase her sorrow. Upon hearing her son taking his father’s place, the pain of the widow, Baila, would be greatly alleviated. This merit, in turn, R’ Yosef Chaim concluded, would make the *tefillos* of the congregation more readily acceptable to the Almighty.

תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו. כי חק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב וגו' (תהילים פא-ד,ה)

Many people did not realize the strength of the fire of the holy **Kotzker Rebbe, R’ Menachem Mendel Morgenstern ZT”L**, and his quality of אמת - *truth*. In many circles, he was misunderstood and even maligned. The Kotzker spent the last twenty years of his life in self-imposed solitude. Rarely did he venture forth from his home; only on occasion would he see his *chassidim*. His detractors used this behavior as a basis for spreading vicious rumors about him, some going so far as to question his sanity. However, **R’ Yitzchok Meir of Ger ZT”L (Chiddushei Harim)**, calmed the Kotzker’s followers by explaining that from the defamations spread by these antagonists could the true greatness and influence of the *Rebbe* be learned. Were Kotzk not so important and powerful, he said, it would not call for such heated opposition. The Gerer constantly encouraged the Kotzker *chassidim* by exhorting them to adhere to the teachings of their holy *Rebbe*.

The story is told that the Gerrer Rebbe once dreamed that he was in Kotzk on *Rosh Hashanah*. When it came time to blow the *shofar*, the Kotzker Rebbe himself took the *shofar* and began. The tones he produced were perfect, but he was unable to complete the blowing of the required number of sounds. He handed the *shofar* to the Gerer Rebbe, who blew weaker tones, but successfully completed the required number.

When R’ Yitzchok Meir related this dream, the *chassidim* interpreted it thus: “The Kotzker Rebbe’s call for *teshuvah*, demanded more from his followers than the Gerrer. But it was the Gerer Rebbe who succeeded in the end in influencing the *chassidim* to improve their ways with total repentance. The Gerer completed the work begun by the Kotzker!”

משל למה הדבר דומה

ונתנה תוקף קדושת היום וחיל ורעדה יאחזון ויאמרו הנה יום הדין לפקוד על צבא מרום בדין (תפלת מוסף)

משל: As the terrors of war crept into the tiny village, many people realized that it was time to escape. Inquiries were made and a seasoned guide who knew how to cross the heavily guarded border was located. He informed the escapees that he would meet them at a border village late the following night, and they were to meet him there with their money.

When all were assembled, the group headed out. Trembling with fear and uncertainty, the men, women and children struggled to keep up with the guide, who, unlike them, appeared calm, cool and totally unconcerned about the danger. The more they traveled, the more frightened they became, while he remained totally unfazed sitting tall atop his horse.

The moment they reached the actual border crossing, however, even the guide became serious. He took every precaution and nervously glanced back and forth until the entire group managed to cross. Only the horses remained unconcerned and unaware.

גמשל: Says **R’ Chaim Brisker ZT”L**, some people begin to feel the terror of the *Yom Hadin* from the onset of *Elul*. Others gradually come to feel the spirit of *teshuvah* during the next few weeks, and by the time *Rosh Hashanah* actually arrives, there is almost no one left who is not trembling with concern for himself and his family. Only the “horses” feel nothing!

TORAH GEMS

ובכן תן פחדך ה' אלקי על כל מעשך ואימנך על כל מה שבראת (תפלה לדין)

אשר העם ידעי תרועה ה' באר פגד יהלכן וגו' (תהילים פא-טז)

The *Medrash* writes: “‘Praiseworthy is the Nation that knows how to blow (the shofar).’ Does no other nation, besides the Jews, know how to blow? They have their own rams and their own horns. The difference is that the Jews know how to convince the Almighty with their blowing and it fills Him with mercy so that He turns His attribute of judgment into an attribute of mercy.” What is so special about our *shofar*-blowing that it will “convince” (*מפתה*) *Hashem* to judge us kindly, over all the other nations?

R’ Shneur Kotler ZT”L illuminates this *Medrash*: When we blow the *shofar*, our innermost breath is utilized to create the sound of the blasts. This signifies that although our outer armor may have become chinked and we may have compromised our special relationship with the Almighty, deep down we have remained unscathed and faithful to *Hashem*. Our soul still yearns to bask in the spiritual light of *Hashem’s* presence. When the Heavenly Court sees that our essence yearns to be close to *Hashem*, this “convinces” Him to overlook our tarnished exterior.

אבינו מלכנו אך לנו מלך אלא אהה (תפלת עשיית)

How can we say this prayer with conviction and proper intent, asks **R’ Meir Shapiro ZT”L**? The entire year, we turn our backs on *Hashem*, on His *Torah* and *mitzvos*. But now that we are to be judged by Him, all of a sudden we turn to Him with tear-filled eyes and cry out, “*Our Father, our King!*” How hypocritical are we? By every right, *Hashem* can turn us away: “Now I am your father? Now you call me your king?” How terribly traumatized and embarrassed we should feel as we recite this awesome *tefillah*!

מעשה אבות ... סימן לבנים

היה נא מצליח דרכי אשר אנכי הולך ועומד לבקש רחמים עלי ועל שולחי וכו' (תפלה לש"ץ קודם מוסף)

For many years, R’ Nochum Bergman was the *Baal Mussaf* in the *shul* of **R’ Yosef Chaim Sonnenfeld ZT”L**, in the old city of Yerushalayim during the *Yomim Noraim*. The entire congregation was always deeply moved by his heartrending *tefillos*. In the year 1905, R’ Nochum died quite suddenly, not long before *Rosh Chodesh Elul*, after a very short illness. He was survived by his entirely distraught wife, Baila, and a son, Eliyohu, a fine young man in his early twenties.

As the month of *Elul* approached, a group of the leading shul congregants approached the great *gaon*, R’ Yosef Chaim, and asked him to select a new *chazan*, who would be a worthy successor to the late R’ Nochum. R’ Yosef Chaim assured them that he was giving the matter serious consideration. But when *Rosh Hashanah* eve arrived, and there was still no word from the *Rov* concerning his selection of a *Baal Mussaf*,